

Hann var ein

Fyri fáum mánaðum síðani doyði russiski sosialisturin Raphael Abramovitch í New York. Hann var ein av teim fáu núlvandi, sum var við í teim hættisligu kolvælingardögum í 1917 og tíðina aftaná.

Ernst Christiansen skrávar her um eina bók, sum hesin gamli maðurin fekk frá hondini stutt áðrenn hann andaðist. (úr Akiuelt)

EN MEGET OMTALT episode under den første verdenskrig var Lenins rejse i »plomberet« jernbanevogn gennem kejser-Tyskland. Nu har en af de russiske socialister, Raphael R. Abramovitch, der selv var partner i hin tids begivenheder, fortalt om denne rejse og delvis kastet nyt lys over den. Hans beretning kan kortelig opsummeres således:

DA der i marts 1917 udbrod revolution i Rusland og zaren blev styrtet, kom det som en stor overraskelse for alle de russiske revolutionære, der havde måttet flygte fra hjemlandet. De var spredt over mange lande — i Svejts var de fleste. Adskillige hundreder af emigranterne ønskede hurtigt muligt at komme til Rusland. I Svejts nedsatte de en komité, som forhandlede med de vestlige allierede om at rejse hjem via Frankrig og England og Skandinavien. Forhandlingerne førte ikke til noget resultat. Uden at underrette de andre emigrantgrupper forhandlede Lenin derefter gennem den svejtsiske socialist Fritz Platten med den tyske regering og opnåede tilladelse til fra Svejts at komme med et tog, som ikke skulle stoppe i Tyskland, og hvis deltagere ikke skulle kontrolleres. En gruppe med Lenin og Zinovjev i spidsen rejste så den 10. april fra Zürich og kom seks dage senere til Rusland. De tilbageblevne emigranter var klar over, at den tyske regering var gået med til Lenins rejse, fordi han var modstander af Ruslands deltagelse i krigen. Men dette ville da være ubehageligt for den tyske regering at få dokumenteret. De henvendte sig derfor gennem det svejtsiske Røde Kors til den tyske regering. Denne var i en klemme og imødekom deres ønske. Den 13. maj kunne da 280 emigranter med deres familier rejse fra Zürich. Blandt dem var Abramovitch, Paul Axelrod, Karl Radek, Manuilsky, Angelica Balabanoff og mange andre revolutionære, hvis navne i den følgende tid skulle blive verdenskendte. Senere rejste endnu en gruppe under samme vilkår, og fra Bulgarien kom yderligere en gruppe.

De vestlige allierede lod efterhånden også russiske emigranter rejse hjem til Rusland. Fra Frankrig bl. a. Tchitscherin og Victor Chernov fra Amerika Trotsky og Bukharin.

DET er i en nu udkommet bog »The Soviet Revolution 1917—39«, at Abramovitch har givet denne beretning.

Abramovitch nåede netop at få bogen færdig, inden han i april døde, 83 år gammel. Han havde da i mere end 60 år deltaget i den socialistiske bevægelse. Oprindeligt studerede han ved det polytekniske universitet i Riga, men blev som 21-årig bortvist på grund af deltagelse i den socialistiske bevægelse. Indtil revolutionen 1917 var han ansat i et patentbureau, bl. a. i Østrig. Han var en af de ledende i den jødiske socialistorganisation »Bunde« og tilsluttede sig i øvrigt den menšjevikiske gruppe af socialdemokrater. Fra 1917—20 vir-

kede han i Rusland for, at revolutionen skulle skabe en demokratisk stat. Resten af sit liv levede han i udlandet først i Berlin som han måtte forlade ved Hitlers magtovertagelse i 1933, og derefter i Paris, hvorfra han måtte flygte, da Hitlers tropper rykkede ind i byen. Efter 1940 levede han i USA. Han var i alle disse år ledende blandt de landflygtige russiske socialister. Under den spanske borgerkrig arresterede og torterede russiske hemmelige politifolk ulovlige Abramovitch' søn, Mark Rein, der kæmpede mod Franco.

Abramovitch, hvis retsindige og noble karakter ingen bestred, anvendte de sidste af sine år til at skrive denne bog om sovjetrevolutionen.

FRA Europa og Amerika hastede russiske revolutionære af alle afskyninger til hjemlandet. Næppe nogen af dem har haft fantasi til at forudsæ deres skæbne.

Abramovitch og hans nærmeste meningsfæller led det første bitre nederlag, da deres bestræbelser for at gøre revolutionen demokratisk mislykkedes, og de måtte vandre i ny, denne gang livsvarig, landflygtighed. Men det var dog en blid skæbne i sammenligning med mange andre.

Zinovjev, Lenins nære ven, nåede til magtens tinder, men endte med et dræbende nakkeskud efter at have »tilstået« sig skyld i forræderi, spionage og andre gemenheder. Som ham gik det Bukharin og mange andre.

Trotsky, den mægtigste mand ved Lenins side, blev drevet i landflygtighed og myrdet af udsendinge fra det sovjetssystem, han selv havde været med til at skabe. Den gamle græske tragedieforfatter ville her have haft stof til storslåede dramaer.

DA emigranterne i forsommeren 1917 kom til Rusland, sålledes de først og fremmest over for problemet; skal krigen fortsætte. Det viste sig hurtigt, at de russiske soldater ikke ville kæmpe mere. Men den provisoriske regering formåede på den anden side ikke at skaffe fred.

Hele sommeren 1917 stredes forskellige grupper og partier om, hvem der skulle have magten. De borgerlige partier havde som udgangspunkt den meget lidt betydede Duma (indtil revolutionen blot et rådgivende parlament). De socialistiske partier virkede i og gennem de sovjetter, der var oprettet efter revolutionen. På et af de første møder af delegerede fra sovjetterne sagde en af talerne, at ingen af partierne havde flertal, så de måtte arbejde sammen, for ingen af de socialistiske partier var parat til alene at overtage regeringsmagten. Men så rejste Lenin sig og sagde, at hans parti, bolsjevikkerne, var parate. De var da 100 i en forsamling på ca. 1000, så Lenins udtalelser modtoges med latter — selv hans meningsfæller var forlegne!

Men som månederne gik, vandt Lenins parole: fred på fronten og jord til bønderne — stadig større tilslutning. Det er betegnende, at Abramovitch afviser de kommuni-

stiske påstande om Lenins næsten overmenneskelige evne til at forudsæ begivenheders forløb, men samtidig fastslår, at det var Lenin, som aldeles ubestridt var den, der — delvis i strid med sine egne — gennemdrevede sovjetrevolutionen i 1917.

Abramovitch hævder, at det kun var en forholdsvis lille gruppe af soldater og matroser, der var aktive i revolutionens dagene. Når det revolutionære kup kunne gennemføres, var årsagen, at Kerensky forsømte at holde sig underrettet om, hvad der foregik.

Af ganske særlig interesse er Abramovitch skildring af de to første dage efter Lenins sejr i Petrograd. Kerensky var flygtet uden for byen og samlede dér regeringstropper. Andendagen efter sovjetrevolutionen i Petrograd stod det afgørende slag lidt uden for byen. Der deltog på hver side 10—12.000 mand, og Lenin sejrede. Abramovitch mener, at resultatet var blevet anderledes, hvis Kerensky havde givet sig tid til at hente flere regeringstro soldater. Hvem ved? Men det er uægtelig bemærkelsesværdigt, at så få har kunnet afgøre så meget.

ABRAMOVITCH' indgående skildring af de russiske arbejderes holdning i den første tid efter sovjetrevolutionen vil være et væsentligt bidrag til den tids historie. Mange arbejdergrupper var skeptiske eller endog fjendtlige overfor Lenins regering og ønskede en regering, hvor de socialistiske arbejderpartier samvirkede. Noget nyt er dette for så vidt ikke. Det er jo også velkendt, at selv blandt de ledende bolsjevikker var der stærk stemning for en sådan samvirken. Abramovitch følger imidlertid mange nye enkeltheder til bilet. Han har også interessante oplysninger om forhandlinger med bolsjevikkerne, hvor han var med. Læserne får et ret stærkt indtryk af, at Lenin faktisk ikke på noget tidspunkt for alvor har tænkt på at opgave det bolsjevikiske partis dominerende stilling. Hans opfattelse kom tydeligt frem i en udtalelse om, at når 130.000 godsejere havde kunnet regere i zarens tid, så kunne vel 240.000 bolsjevikker også styre Rusland til gavn for de fattige.

De socialdemokratiske menšjevikker synes at have haft en vis tilslutning i adskillige arbejdergrupper. Nogle af disse havde i juli 1918 indkaldt til en konference i Moskva. Abramovitch blev valgt til konferencens dirigent. På konferencens anden dag trængte imidlertid bevæbnede politifolk ind i salen og arresterede alle deltagere. Det blev meddelt, at de ville blive anklaget for sammensværgelse med det formål at styre sovjet-regeringen. Men der kom ingen retshandling i gang. Sammen med de andre sad Abramovitch i fængsel, hvor han en aften i september uventet fik besøg af bolsjeviklederen Rjasanov, som var ham venlig stemt. Rjasanov havde med sig Abramovitch' hustru, for at hun kunne sige farvel til sin mand, som den bolsjevikiske partiledelse havde besluttet at lade skyde. I de følgende dage var der nye drøftelser i partiledelsen, hvorefter det blev besluttet at udskyde henrettelsen. I november måned, efter revolutionen i Tyskland, blev Abramovitch med flere løsladt, da

sovjetlederne mente, at der ved var en ny situation opstået med mulighed for en verdensrevolution.

I de følgende måneder førte Abramovitch og hans meningsfæller en slags tolereret tilværelse, indtil han i 1920 sammen med sin meningsfælle Mortov fik tilladelse til at forlade Rusland for at føre forhandlinger med andre landes socialister. Ingen af de to vendte tilbage til Rusland.

SKILDNINGEN af sovjet-styret efter 1920 er ikke, som for selve revolutionens vedkommende, bygget på personlige iagttagelser. Men det er alligevel grundig og solid historieskrivning. Og der er mange værdifulde betragtninger. Det gælder således afsnittet om forbindelsen mellem det tyske rigsværn og sovjet-regeringen. Mellem disse to instanser var et samarbejde, der

fremmede begge parter militære interesser. Det er et af historiens mærkeligste kapitler og i mange måder mystisk.

Abramovitch slutter med at udtrykke tvivl om, hvorvidt det russiske styre betyder fremskridt. Han konkluderer: totalitært styre er ikke så meget anti-kapitalistisk som anti-humanistisk.

Den amerikanske socialist, professor Sidney Hook siger i sit forord: »Der er nogle, som mener at se daggrø i, at Krenl nu har gjort den opdagelse, at hvad Abramovitch og hans kreds har sagt i de sidste 30 år om Stalin, er sandheden.« Men Sidney Hook mener, at Stalin-tiden kan komme igen — og han tror først på virkelig frihed inden for Sovjets grænser, når en bog som Abramovitch bliver frit tilgængelig for den russiske befolkning.



PARTAFELAGID

SJÓVINNUBANKIN

HØVUÐSSKRIVSTOVA — TÓRSHAVN

Telefon 1150 — Telex 29

TELEXSAMBAND VIÐ ALLAN HEIMIN

Setið peningin inn, so verður hann í landinum og egna vinnuvi okkara á sjógvi sum á landi at gagni.

Innlánsrentan er:

Við 3 mánaða uppsøgn	4	% p. a.
Á vanligari bankabók	3½	% p. a.
Á tjekk-konto	2	% p. a.

Tosið við okkum, tá tygum hava figgjarspurningar at greiða, eitt nú viðvíkjandi skipa- ella húsabygging.

Deildir:

Norðureyar:	Norðoya Banki	Klakksvík	tlf. 5296
Eysturoy:	Runavíkar	avgreiðsla	tlf. 7017
Vágar:	Sjóvinnubankin,	Sørvági	tlf. 19
—	Sandavági		tlf. 101
—	Miðvági		tlf. 30
Sandoy:	Sandi		tlf. 42
Suðuroy:	Hvalba		tlf. 48

Alt bankayrki her á landi og við útheimin verður úttit

Bankin er opin hvønn gerandisdag kl. 10—12 og 14—16
Leygardag kl. 9.30—12.30

Hin føroyski bankin

